

УПРАВЛЕНИЕТО НА РИСКА - ГАРАНЦИЯ ЗА СИГУРНОСТТА И ПРОСПЕРИТЕТА НА МАЛКИТЕ ФИРМИ

● Все по-силна е необходимостта от специализиран застрахователен пазар, подпомагащ и регулиращ риск мениджмънта

ДОЦ. Д-Р ИВАНКА БОНЕВА
СПЕЦИАЛНО ЗА В. „ЗАСТРАХОВАТЕЛ ПРЕС“

(Продължава от брой 7/2008 г.)

ОБЩА КОНЦЕПЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА РИСКА В МСП

В последната оценка Европейската комисия по Национални програми за реформа, растеж и заетост са посочени редица слабости, предизвикателства и най-вече рискове пред българския малък и среден бизнес относно бизнес средата; относително ниската производителност и конкурентоспособност; незаинтересоваността и/или невъзможността за излизане и утвърждаване на европейския пазар; липса на достатъчни знания, опит и умения за внедряване и ефективно управление на риска, както и мн. др.

Факт е и ниската (в повечето случаи - напълно отсъстваща) застрахователна култура сред МСП. Както и незаинтересоваността на някои застрахователни компании към специфичните проблеми на МСП. Тук е подходящо да се изтъкне, че в изпълнение на Лисабонската стратегия до 2013 г. в световен мащаб се предвижда европейската икономика да се превърне в най-просперираща и конкурентоспособна. При това с преобладаващ дял и активно участие на МСП.

Това е основателна причина за сериозно внимание към проблематиката на риск мениджмънта, известна и като обща концепция за управление на риска. Както от страна на представителите на малкия и средния бизнес, така и от самите застрахователни компании. Става въпрос за поддържане на относително безрискова бизнес среда, рационализиране на взаимоотношенията с партньори, доставчици, клиенти и със застрахователи. За специализиран застрахователен пазар, подпомагащ и регулиращ риск мениджмънта. За формиране на основния профил на ефективно функциониращи МСП, активно участващи в изграждането на икономиката на знанието.

Един от съществените проблеми в Общата концепция за риск мениджмънта е относно различните определения на риска. Те са в зависимост от сферата на дейност - социална, икономическа, политическа, научно-изследователска и пр. Накратко, по-важните определения на риска са представени на фигура 1.

Очевидно е разнообразието от определения на риска в съответствие със сферата и осъществяваните взаимоотношения, дейности, отговорности и пр.

На тази основа е възможно разграничаването на риска като *възможност*, *опасност* и *неизвестност*, първопричина и фундамент на целенасочен и ефективен мениджмънт.

РИСКЪТ КАТО ВЪЗМОЖНОСТ

Общо взето, понятието „риск“ се използва като синоним на „възможността“ не-

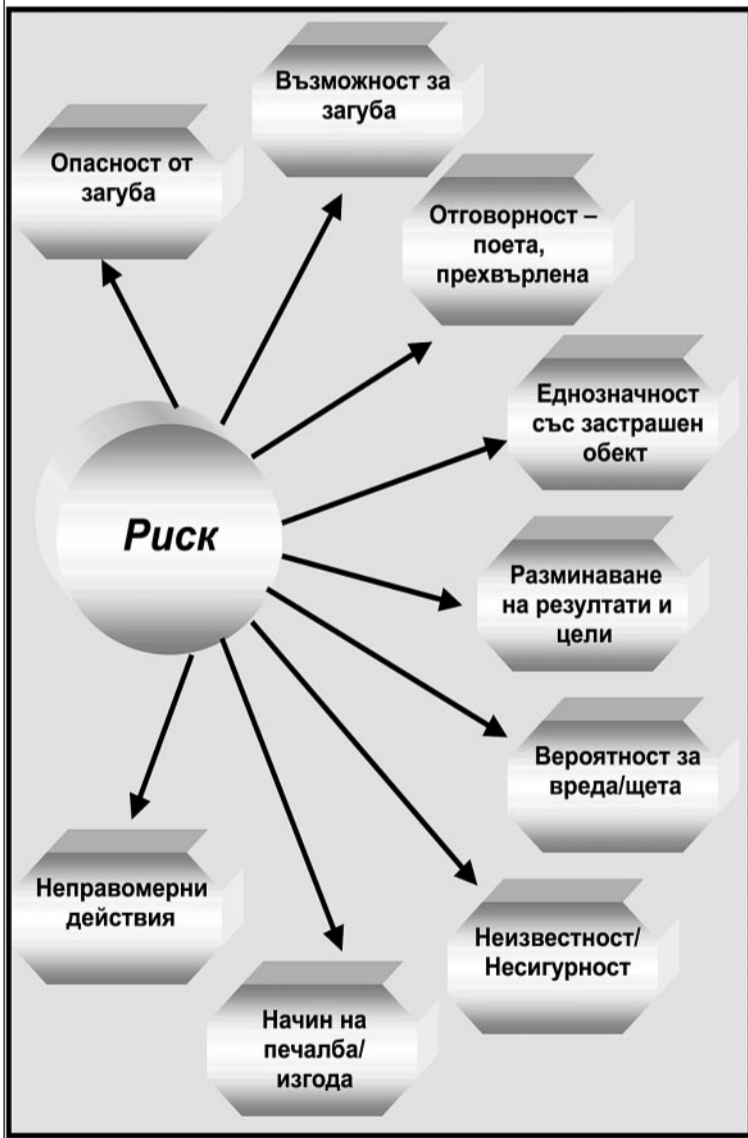
що да се случи или не. В специализираната литература най-често срещаното определение е, че рискът е възможно събитие, от което произлиза потенциална вреда или изгода. Във връзка с него се разработват различни сценарии. Получените резултати служат за разработване и изпълнение на стратегии, програми, планове за управление на риска. Главната цел е сигурността, устойчивостта на бизнеса чрез адекватни действия за ограничаване, анулиране или поемане на риска.

Рискът като възможност се характеризира и като разминаване с предварително пос-

би/щети представляват съвкупната вреда, която е икономическа, както и юридическа ка-

ОПРЕДЕЛЕНИЯ ЗА РИСКА (Фигура 1)

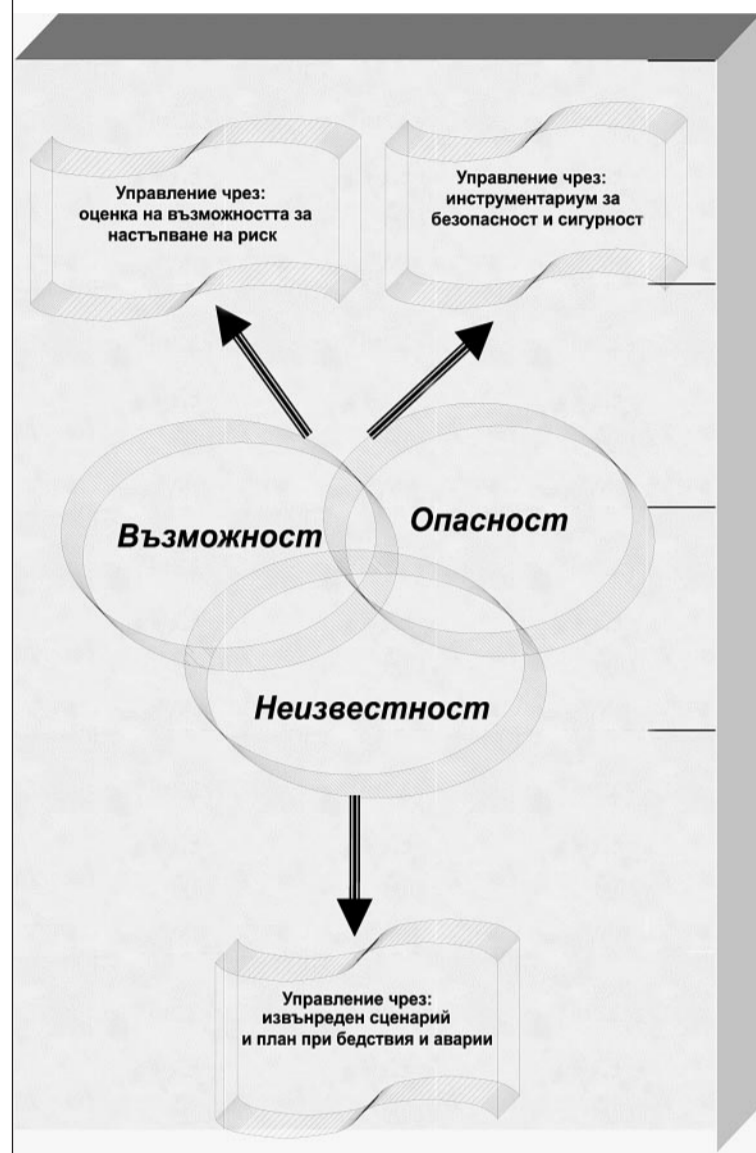

тавените цели, т. е. допуснато отклонение от планираните резултати. За по-голяма конкретност се използват и понятията рискова ситуация, вреда, щета и оценка на риска. *Рисковата ситуация* отразява едно или повече събития, признаци, фактори (човешка дейност, природни явления, пазарни сили и пр.), причиняващи загуби. Понятието *вред* означава разликата в материалното състояние преди и след настъпване на конкретно събитие, т. е. *материална щета*. В повечето случаи освен нея са налице и нематериални, пропуснати ползи, печалби (отказ от сделки, от партньорства с доставчици и основни клиенти, загуба на лицензи, търговска марка и мн. др.). Всъщност материалните и нематериалните загуби

тегория. Тя е последица от настъпването на риска, негативен ефект, засягащ състоянието и функционирането на бизнеса. Важна е и количествената оценка на риска чрез определена на *вероятността да настъпи*. Това означава да се установят честотата на неговото проявление и съответният ефект. Без да се навлиза в по-големи подробности, може да се изтъкне, че на тази основа се предвиждат съответните разходи по ограничаване/неутрализиране на евентуалните щети/вреди. По своя характер и предназначение тези разходи са извънредни и служат като своеобразен буфер за сигурността на бизнеса.

Рискът като възможност предизвиква не само отклонения с негативни ефекти. Но

РИСКЪТ И УПРАВЛЕНИЕТО НА РИСКА (Фигура 2)

и отклонения с положителни ефекти, т. е. *шанс* за печалба - изгода/полза, по-голяма в сравнение с предвидената. Или рискът е възможност за щета/вред, както и възможност - шанс за свръхпечалба. В практиката това е основателна причина вниманието едновременно да се концентрира върху положителните, както и върху негативните отклонения, предизвикани от *риска като възможност*. Като такъв той може да е: очевиден или скрит; с положителни или негативни последици - материални или нематериални; краткосрочно, средно- или дългосрочно действащ.

При МСП най-често рискът като възможност се проявява в случаи на преместване на цялата дейност или на част от нея в друг район, град или държава; придобиване на собственост; внедряване на нови технологии и производства на стоки/услуги; обслужване на кредити; разширяване и/или обновяване на асортиментната структура; интегриране с други организации за съвместна дейност; появата или отпадането на конкурент и пр.

РИСКЪТ КАТО ОПАСНОСТ

Рискът като опасност е свързан с източници или ситуации, причиняващи загуби във вид на щети/вреди. В практиката на МСП този риск изисква постоянни наблюдения и контрол. Във връзка с неговото разкриване и действия за ограничаване/неутрализиране се разработват специални програми или планове за управление на безопасността на работното

място. В МСП по-важните рискове, основани на опасност, са следните:

- Физически рискове, свързани с неблагоприятни условия на труд, като висок шум, студ, горещина, резки температурни промени и други опасности спрямо работното място;
- Химически рискове, които произтичат от неправилно съхранение и/или употреба на токсични, канцерогенни, избухливи или запалими химикали;
- Биологични рискове в резултат на употреба на материали, предизвикващи разпространение на вируси, бактерии, плесени и др., вредни за здравето и живота на персонала;
- Ергономични рискове, свързани с неподходящ за работното място дизайн и условия, некомфортни сгради, помещения, съоръжения, недостатъчна безопасност на работната среда, некомплектвана инструментална екипировка и др.;
- Психологически рискове, предизвикващи неблагоприятна среда за общуване и взаимодействие - неприемливи управленски подходи, нездрава среда, провокираща напрежение, интриги, етническа дискриминация, прекомерно натоваване на персонала, несъобразяване със способностите, квалификацията и достойнството на служителите.

(Продължава на стр. 19)